

DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)

den 5 februari 2004 *

I mål C-18/02,

angående en begäran enligt protokollet av den 3 juni 1971 angående domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, från Arbejdsretten (Danmark), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Danmarks Rederiforening, för DFDS Torline A/S,

och

LO Landsorganisationen i Sverige, för SEKO Sjöfolk Facket för Service och Kommunikation,

angående tolkningen av artikel 5.3 i den ovannämnda konventionen av den 27 september 1968 (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmark, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde (EGT L 304, s. 1 och, i ändrad lydelse, s. 77; svensk utgåva, C 15, 1997,

* Rättegångsspråk: danska.

s. 14), enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde (EGT L 388, s. 1; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 26), enligt konventionen av den 26 maj 1989 om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals tillträde (EGT L 285, s. 1; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 43) och enligt konventionen av den 29 november 1996 om Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges tillträde (EGT C 15, 1997, s. 1),

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av V. Skouris, tillförordnad ordförande på sjätte avdelningen, samt domarna J.N. Cunha Rodrigues (referent), J.-P. Puissochet, R. Schintgen och F. Macken,

generaladvokat: F.G. Jacobs,

justitiesekreterare: biträdande justitiesekreterare H. von Holstein,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Danmarks Rederiforening, för DFDS Torline A/S, genom P. Voss, advokat,

— LO Landsorganisationen i Sverige, för SEKO Sjöfolk Facket för Service och Kommunikation, genom S. Gärde, advokat,

— Danmarks regering, genom J. Molde och J. Bering Liisberg, båda i egenskap av ombud,

följande

Dom

- 1 Arbetaidsretten har, genom beslut av den 25 januari 2002 som inkom till domstolens kansli den 29 januari samma år, i enlighet med protokollet av den 3 juni 1971 om domstolens tolkning av konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område (nedan kallat protokollet) ställt två frågor om tolkningen av artikel 5.3 i denna konvention (EGT L 299, 1972, s. 32; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 30), i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde (EGT L 304, s. 1 och, i ändrad lydelse, s. 77; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 14), enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde (EGT L 388, s. 1; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 26), enligt konventionen av den 26 maj 1989 om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals tillträde (EGT L 285, s. 1; svensk utgåva, C 15, 1997, s. 43) och enligt konventionen av den 29 november 1996 om Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges tillträde (EGT C 15, 1997, s. 1) (nedan kallad Brysselkonventionen).

- 2 Dessa frågor har uppkommit i ett mål mellan Danmarks Rederiförening för rederiet DFDS Torline A/S (nedan kallat DFDS) mot LO Landsorganisationen i Sverige för fackförbundet SEKO Sjöfolk Facket för Service och Kommunikation (nedan kallat SEKO) angående huruvida de stridsåtgärder som SEKO varslat om gentemot DFDS skall anses olovliga.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 Artikel 2 i protokollet har följande lydelse:

”Följande domstolar har rätt att begära att domstolen skall meddela förhandsavgörande i en tolkningsfråga:

1) ...

— i Danmark: højesteret,

...

2) konventionsstaternas domstolar när de utgör överinstans,

...”

- 4 I artikel 2 första stycket i Brysselkonventionen föreskrivs följande:

”Om inte annat föreskrivs i denna konvention, skall talan mot den som har hemvist i en konventionsstat väckas vid domstol i den staten, oberoende av i vilken stat han har medborgarskap.”

5 I artikel 5.3 i Brysselkonventionen föreskrivs följande:

”Talan mot den som har hemvist i en konventionsstat kan väckas i en annan konventionsstat

...

3. om talan avser skadestånd utanför avtalsförhållanden, vid domstolen i den ort där skadan inträffade.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

6 Målet vid Arbejdsretten avser lagenligheten av stridsåtgärder som SEKO varslat om gentemot DFDS i syfte att få till stånd ett kollektivavtal för den polska besättningen på fraktfartyget Tor Caledonia, vilket ägs av DFDS och seglar mellan Göteborg (Sverige) och Harwich (Förenade kungariket).

7 Tor Caledonia är registrerat i det danska internationella fartygsregistret och lyder under dansk lag. När de omständigheter som är aktuella i målet vid Arbejdsretten inträffade, arbetade polska sjömän ombord. Den polska besättningen var anställd

enligt individuella avtal i enlighet med ett ramavtal mellan ett antal danska fackförbund och tre danska rederiföreningar. Avtalen omfattades av dansk lag.

- 8 Efter det att DFDS hade avslagit SEKO:s begäran om att ett kollektivavtal skulle slutas för den polska besättningen varslade SEKO genom telefaxmeddelande av den 21 mars 2001 om begränsade stridsåtgärder med början den 28 mars 2001 och uppmanade sina svenska medlemmar att inte acceptera erbjudanden om arbete på Tor Caledonia. I faxet sägs det även att SEKO uppmanade till sympatiåtgärder. Svenska Transportarbetareförbundet (nedan kallat Transport) varslade den 3 april 2001 om sympatiåtgärder som skulle träda i kraft den 17 april 2001 och som bestod i en vägran att utföra varje form av arbete relaterat till Tor Caledonia, i syfte att hindra fartyget från att lastas eller lossas i svensk hamn.
- 9 Den 4 april 2001 väckte DFDS talan mot SEKO och Transport vid Arbejdsretten och yrkade att SEKO och Transport skulle förpliktas medge att de varslade strids- och sympatiåtgärderna var olovliga och återkalla varslen.
- 10 Den 11 april 2001, samma dag som en inledande förhandling inför Arbejdsretten hölls, beslutade SEKO att skjuta upp de varslade stridsåtgärderna fram till dess Arbejdsrettens beslut hade meddelats. Transports varsel om sympatiåtgärd återkallades den 18 april 2001.
- 11 Den 16 april 2001, det vill säga dagen innan de sympatiåtgärder som Transport varslat om skulle börja gälla, beslutade DFDS att ta Tor Caledonia ur drift på sträckan Göteborg-Harwich. Från den 30 maj samma år ersattes fartyget med ett annat som chartrats för detta ändamål.

- 12 DFDS väckte talan om skadestånd mot SEKO vid Sør- og Handelsretten (Danmark) och gjorde gällande att SEKO ådragit sig skadeståndsskyldighet genom att varsla om en olovlig stridsåtgärd och genom att förmå ett annat svenskt fackförbund att vidta likaledes olovliga sympatiåtgärder. Det sökta skadeståndet avser DFDS påstådda förluster för att Tor Caledonia togs ur drift och hyra av ett ersättningsfartyg. Sør- og Handelsretten beslutade att vilandeförklara målet och avvakta Arbejdsrettens avgörande.
- 13 För att kunna avgöra huruvida den är behörig och avgöra frågan huruvida den ifrågavarande stridsåtgärden var lovlig ansåg Arbejdsretten att det är nödvändigt att tolka artikel 5.3 i Brysselkonventionen. Den hänsköt därför följande tolkningsfrågor till domstolen:

”1) a) Omfattar artikel 5.3 i konventionen mål som rör frågan huruvida stridsåtgärder i syfte att få kollektivavtal till stånd är olovliga, när en eventuell skada till följd av sådana olovliga stridsåtgärder är skadestandsgrundande enligt reglerna för utomobligatoriskt skadestånd, så att talan om de vars-lade stridsåtgärdernas lovlighet kan väckas vid domstolen på den ort där frågan om skadeståndsskyldighet till följd av stridsåtgärderna får prövas?

b) Fordras det i detta fall att skadan är en säker eller sannolik följd av dessa stridsåtgärder i sig, eller är det tillräckligt att stridsåtgärderna i fråga är en nödvändig förutsättning för, och kan utgöra grund för, sympatiåtgärder som ger upphov till skada?

c) Gör det någon skillnad att den varslade parten sköt upp genomförandet av de varslade stridsåtgärderna efter det att talan hade väckts, i avvaktan på domstolens avgörande beträffande lovligheten?

2) Skall artikel 5.3 tolkas så, att en skada som uppkommer till följd av stridsåtgärder som vidtagits av ett fackförbund i ett land där ett fartyg registrerat i ett annat land (flaggstaten) seglar i syfte att få till stånd ett avtal för sjömännen ombord på fartyget kan anses vara en skada som uppkommit i flaggstaten, så att rederiet med stöd av den bestämmelsen får väcka skadeståndstalan i flaggstaten mot fackförbundet?”

Tolkningsfrågornas upptagande till sakprövning

14 Arbejdsretten omnämns inte i artikel 2.1 andra strecksatsen i protokollet, och den är heller inte en överinstans enligt artikel 2.2 i protokollet. I artikel 2 i protokollet uppräknas uttömmande de domstolar i konventionsstaterna som har rätt att begära att domstolen skall meddela förhandsavgörande i en tolkningsfråga angående Brysselkonventionen.

15 Det framgår emellertid av beslutet om förhandsavgörande att Arbejdsretten enligt dansk rätt ensam är behörig att pröva vissa arbetsrättsliga mål, i synnerhet mål om lovligheten av stridsåtgärder för att få till stånd ett kollektivavtal. Arbejdsretten är alltså både första och sista instans.

- 16 En bokstavlig tolkning av protokollet, enligt vilken Arbejdsretten inte är behörig att ställa tolkningsfrågor till domstolen, skulle således medföra att frågor om tolkningen av Brysselkonventionen i sådana mål som det förevarande inte skulle kunna ställas av någon dansk domstol.

- 17 En sådan tolkning av artikel 2.1 och 2.2 i protokollet är inte förenlig med vad som uttalats i ingressen till Brysselkonventionen, i synnerhet inte vad gäller fastställande av behörighet för domstolar i konventionsstaterna och behovet av att stärka det rättsliga skyddet för personer som är etablerade där.

- 18 Arbejdsrettens begäran om förhandsavgörande skall således upptas till sakprövning.

Fråga 1 a

- 19 Arbejdsretten har ställt fråga 1 a för att få klarhet i huruvida artikel 5.3 i Brysselkonventionen skall tolkas så, att uttrycket ”skadestånd utanför avtalsförhållanden” omfattar ett mål angående lovligheten av en stridsåtgärd som enligt den berörda konventionsstatens lagstiftning endast får prövas av en annan domstol än den som har att pröva en talan om ersättning för skada som orsakats av denna stridsåtgärd.

- 20 Enligt dansk rätt är Arbejdsretten behörig att pröva frågor om lovligheten av stridsåtgärder, medan andra domstolar är behöriga att pröva frågor om ersättning för skador som orsakats av sådana stridsåtgärder.
- 21 SEKO har gjort gällande att målet vid Arbejdsretten inte skall anses omfattas av uttrycket ”skadestånd utanför avtalsförhållanden” i artikel 5.3 i Brysselkonventionen, eftersom det målet inte rör ett yrkande om skadestånd. Om Arbejdsretten fastställer att de stridsåtgärder som SEKO uppskjutit är olovliga, skulle SEKO för övrigt tvingas att återkalla sitt varsel. DFDS har inte någon anledning att väcka talan om skadestånd till följd av detta. Härav följer att det är artikel 2 i Brysselkonventionen som skall tillämpas.
- 22 Domstolen delar inte denna bedömning.
- 23 Enligt fast rättspraxis har Brysselkonventionen nämligen inte som ändamål att harmonisera konventionsstaternas processuella regler, utan att fördela domstolarnas behörighet för att lösa privaträttsliga tvister i relationerna mellan konventionsstaterna och att underlätta verkställandet av domstolsavgöranden (se bland annat dom av den 7 mars 1995 i mål C-68/93, Shevill m.fl., REG 1995, s. I-415, punkt 35, och av den 6 juni 2002 i mål C-80/00, Italian Leather, REG 2002, s. I-4995, punkt 43).
- 24 Det är således tillåtet för Konungariket Danmark att inrätta ett system där prövningen av stridsåtgärders lovlighet och av talan om ersättning för skador som orsakats av sådana åtgärder görs av olika nationella domstolar.

- 25 Den tolkning som SEKO har förespråkade skulle medföra att den som vill föra talan om ersättning för skador som orsakats av en stridsåtgärd som genomförts i Danmark och för vilken någon som har sin hemvist i en annan konventionsstat ansvarar skulle vara tvungen att först väcka talan angående stridsåtgärdens lovlighet i den stat där svaranden har sin hemvist, och sedan väcka talan om skadestånd vid dansk domstol.
- 26 En sådan tolkning skulle inte vara förenlig med en god rättskipning, med rättssäkerheten eller med intresset av att antalet domstolar som är behöriga att pröva ett visst rättsförhållande begränsas. Domstolen har vid upprepade tillfällen slagit fast att skyddet av dessa intressen utgör Brysselkonventionens syfte (se bland annat dom av den 3 juli 1997 i mål C-269/95, Benincasa, REG 1997, s. I-3767, punkt 26, och domen i det ovannämnda målet Italian Leather, punkt 51).
- 27 Domstolen har vidare slagit fast att tillämpningen av artikel 5.3 i Brysselkonventionen inte förutsätter att det faktiskt har uppkommit en skada, och att domstolen på den ort där skadan inträffat vanligtvis är den mest lämpade att avgöra en tvist om denna skada, särskilt med hänsyn till dess närhet till tvisten och till att bevisupptagningen underlättas. Detta gäller oavsett om tvisten avser ersättning för en redan uppkommen skada eller en talan som syftar till att förhindra att skada uppkommer (dom av den 1 oktober 2002 i mål C-167/00, Henkel, REG 2002, s. I-8111, punkterna 46 och 48).
- 28 Fråga 1 a skall således besvaras så, att artikel 5.3 i Brysselkonventionen skall tolkas så, att uttrycket ”skadestånd utanför avtalsförhållanden” omfattar ett mål angående lovligheten av en stridsåtgärd som enligt den berörda konventionsstatens lagstiftning endast får prövas av en annan domstol än den som har att pröva en talan om ersättning för skada som orsakats av denna stridsåtgärd.

Fråga 1 b

- 29 Arbetaidsretten har ställt fråga 1 b för att få klarhet i huruvida det är nödvändigt att skadan är en säker eller sannolik följd av de ifrågavarande stridsåtgärderna i sig för att artikel 5.3 i Brysselkonventionen skall vara tillämplig i en situation som den i målet vid Arbetsretten, eller om det är tillräckligt att dessa stridsåtgärder är en nödvändig förutsättning för sympatiåtgärder som kan medföra skada.
- 30 Det framgår av handlingarna i målet vid Arbetsretten att DFDS endast anställt polska besättningsmän på Tor Caledonia. Eftersom det varsel om stridsåtgärd som SEKO lagt endast omfattade en uppmaning till dess svenska medlemmar att inte ta anställning på detta fartyg skulle inte den varslade stridsåtgärden i sig medföra någon skada för DFDS. Den var emellertid en nödvändig förutsättning för att sympatiåtgärder, vilka i förevarande fall bestod i en blockad mot all lastning och lossning av Tor Caledonia i svenska hamnar, lagligen skulle kunna genomföras.
- 31 Den av DFDS påstådda skadan till följd av att Tor Caledonia tagits ur drift på ruten Göteborg–Harwich och chartrat ett ersättningsfartyg skulle således inte ha uppkommit om inte SEKO hade lagt detta varsel om stridsåtgärder.
- 32 Enligt domstolens rättspraxis kan skadeståndsansvar utanför avtalsförhållanden endast komma i fråga om det kan fastställas ett orsakssamband mellan skadan

och den handling som ligger till grund för skadan (dom av den 30 november 1976 i mål 21/76, Bier, kallat Mines de potasse d'Alsace, REG 1976, s. 1735, punkt 16; svensk specialutgåva, volym 3, s. 209). I ett mål som det vid Arbejdsretten skulle det kunna fastställas ett orsakssamband mellan den skada som DFDS påstått sig ha lidit och det varsel om stridsåtgärder som SEKO lagt.

- 33 SEKO har anfört att dansk domstol endast är behörig enligt artikel 5.3 i Brysselkonventionen när stridsåtgärder genomförts och orsakat en ekonomisk förlust, och att det dessutom fordras att talan om skadestånd har väckts. Domstolen påminner om att, såsom påpekats i punkt 27 ovan, artikel 5.3 i Brysselkonventionen är tillämplig också på en talan som syftar till att förhindra att en skada inträffar i framtiden.
- 34 Fråga 1 b skall således besvaras så, att det är tillräckligt att stridsåtgärderna är en nödvändig förutsättning för sympatiåtgärder som kan medföra skada för att artikel 5.3 i Brysselkonventionen skall vara tillämplig i en situation som den i målet vid Arbejdsretten.

Fråga 1 c

- 35 Arbejdsretten har ställt fråga 1 c för att få klarhet i huruvida tillämpningen av artikel 5.3 i Brysselkonventionen påverkas av att den varslade parten sköt upp genomförandet av stridsåtgärderna i avvaktan på prövningen av huruvida de skulle anses lovliga.

- 36 Enligt fast rättspraxis är Brysselkonventionens syfte att stärka det rättsliga skyddet för personer som är etablerade i gemenskapen, genom att införa regler som gör det möjligt för käranden att enkelt avgöra vid vilken domstol han får väcka talan, och för svaranden att förutse vid vilka domstolar talan kan väckas mot honom (se dom av den 19 februari 2002 i mål C-256/00, Besix, REG 2002, s. I-1699, punkterna 25 och 26, och av den 17 september 2002 i mål C-334/00, Tacconi, REG 2002, s. I-7357, punkt 20).
- 37 Detta syfte skulle inte uppnås om, efter det att en talan som omfattas av artikel 5.3 i Brysselkonventionen väckts vid behörig domstol i en konventionsstat, svarandens beslut att skjuta upp genomförandet av den handling som kan medföra ett sådant utomobligatoriskt skadeståndsansvar som föranlett talan kunde få till följd att den domstolen frånges sin behörighet till förmån för en domstol i en annan konventionsstat.
- 38 Fråga 1 c skall således besvaras så, att tillämpningen av artikel 5.3 i Brysselkonventionen inte påverkas av att den varslade parten sköt upp genomförandet av stridsåtgärderna i avvaktan på prövningen av huruvida de skulle anses lovliga.

Fråga 2

- 39 Arbejdsretten har ställt fråga 2 för att få klarhet i huruvida artikel 5.3 i Brysselkonventionen skall tolkas så, att en skada som uppkommer till följd av

stridsåtgärder som vidtagits av ett fackförbund i en konventionsstat där ett fartyg som är registrerat i en annan konventionsstat seglar kan anses vara en skada som uppkommit i flaggstaten, så att rederiet med stöd av den bestämmelsen får väcka skadeståndstalan i flaggstaten mot det fackförbundet.

- 40 Enligt fast rättspraxis skall, när den ort där den omständighet som kan medföra ett skadeståndsansvar utanför avtalsförhållanden har inträffat och den ort där denna omständighet har orsakat skada inte sammanfaller, uttrycket ”den ort där skadan inträffade” i artikel 5.3 i konventionen tolkas så, att det omfattar både orten där skadan uppkom och orten där den omständighet som orsakat skadan inträffade, så att käranden kan välja att väcka talan mot svaranden vid domstol på någon av dessa orter (se domarna i de ovannämnda målen *Mines de potasse d’Alsace*, punkterna 24 och 25, *Shevill m.fl.*, punkt 20, och *Henkel*, punkt 44).
- 41 I förevarande mål var den händelse som orsakade skadan det varsel om stridsåtgärder som SEKO lagt i Sverige, den konventionsstat där detta fackförbund har sitt säte. Den ort där den omständighet som kan medföra ett skadeståndsansvar utanför avtalsförhållanden har inträffat kan således endast vara Sverige, eftersom det är där den händelse som orsakat skadan har sitt ursprung (se, för ett motsvarande synsätt, domen i det ovannämnda målet *Shevill m.fl.*, punkt 24).
- 42 Vidare utgörs den skada som DFDS påstått sig ha lidit av ekonomiska förluster till följd av att *Tor Caledonia* tagits ur drift på sin normala rutt och av att DFDS chartrat ett ersättningsfartyg för att betjäna denna rutt.

- 43 Det är Arbejdsrettens oppgift att prøva huruvida sådana ekonomiska förluster skall anses ha inträffat där DFDS är etablerat.
- 44 Vid den prøvningen i Arbejdsretten utgör fartygets flaggstat, det vill säga den stat där det är registrerat, endast en omständighet bland andra i bedömmningen av var skadan skall anses ha oppkommit. Fartygets nationalitet är endast avgörande om Arbejdsretten skulle komma fram till att skadan oppstått ombord på Tor Caledonia. I sådant fall är det nödvändigtvis i flaggstaten som den aktuella händelsen/handlingen skall anses ha medfört skada.
- 45 Fråga 2 skall således besvaras så, att artikel 5.3 i Brysselkonventionen, vid sådana omständigheter som de i målet vid Arbejdsretten, skall tolkas så, att en skada som oppkommer till följd av stridsåtgärder som vidtagits av ett fackförbund i en konventionsstat där ett fartyg som är registrerat i en annan konventionsstat seglar, inte nödvändigtvis skall anses vara en skada som oppkommit i flaggstaten, så att rederiet får väcka skadeståndstalan i flaggstaten mot det fackförbundet.

Rättegångskostnader

- 46 De kostnader som har förorsakats den danska och den svenska regeringen, Förenade kungarikets regering samt kommissionen, vilka har inkommit med

yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

— angående de frågor som genom beslut av den 25 januari 2002 har ställts av Arbejdsretten — följande dom:

- 1) a) Artikel 5.3 i konventionen av den 27 september 1968 om domstols behörighet och om verkställighet av domar på privaträttens område, i dess lydelse enligt konventionen av den 9 oktober 1978 om Konungariket Danmarks, Irlands och Förenade konungariket Storbritannien och Nordirlands tillträde, enligt konventionen av den 25 oktober 1982 om Republiken Greklands tillträde, enligt konventionen av den 26 maj 1989 om Konungariket Spaniens och Republiken Portugals tillträde och enligt konventionen av den 29 november 1996 om Republiken Österrikes, Republiken Finlands och Konungariket Sveriges tillträde, skall tolkas så, att uttrycket ”skadestånd utanför avtalsförhållanden” omfattar ett mål angående lovligheten av en stridsåtgärd som enligt den berörda konventionsstatens lagstiftning endast får prövas av en annan domstol än den som har att pröva en talan om ersättning för skada som orsakats av denna stridsåtgärd.

- b) Det är tillräckligt att stridsåtgärderna är en nödvändig förutsättning för sympatiåtgärder som kan medföra skada för att artikel 5.3 i Brysselkonventionen skall vara tillämplig i en situation som den i målet vid Arbejdsretten.
- c) Tillämpningen av artikel 5.3 i Brysselkonventionen påverkas inte av att den varslande parten sköt upp genomförandet av stridsåtgärderna i avvaktan på prövningen av huruvida de skulle anses lovliga.
- 2) Artikel 5.3 i Brysselkonventionen skall, vid sådana omständigheter som de i målet vid Arbejdsretten, tolkas så, att en skada som uppkommer till följd av stridsåtgärder som vidtagits av ett fackförbund i en konventionsstat där ett fartyg som är registrerat i en annan konventionsstat seglar inte nödvändigtvis skall anses vara en skada som uppkommit i flaggstaten, så att rederiet får väcka skadeståndstalan i flaggstaten mot det fackförbundet.

Skouris

Cunha Rodrigues

Puissochet

Schintgen

Macken

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 5 februari 2004.

R. Grass

V. Skouris

Justitiesekreterare

Ordförande